

Вінд Діана Вікторівна
*студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
*д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ХУДОЖНЄ КОНСТРУЮВАННЯ, МОДЕЛЮВАННЯ ТА ДИЗАЙН- ДІЯЛЬНІСТЬ – СУЧАСНІ РІЗНОВИДИ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Конструювання — це створення моделі, приведення до певного порядку і взаємовідношення різних окремих предметів, частин, елементів, на думку В. Котляра [3, с.45]. Характерною особливістю процесу конструювання є створення та перетворення просторових уявлень на основі оволодіння певними знаннями та вміннями. Конструювання належить до продуктивних видів діяльності, оскільки спрямоване на отримання продукту.

Під дитячим конструюванням розуміють процес створення різних конструкцій, моделей, в яких передбачено взаєморозміщення частин та елементів, способи їх з'єднання. Матеріалами для дитячої конструктивної діяльності є: дитячий будівельний матеріал, спеціальні конструктори (дерев'яні, металеві, пластмасові); папір, картон, тканина, природний, викидний матеріали. Дослідження педагогів і психологів свідчать, що конструювання є продуктивним видом діяльності, у процесі якого відбувається розвиток дитини (Л. Артемова, Н. Ветлугіна, А. Давидчук, Т. Комарова, В. Мухіна, Б. Неменський, М. Поддяков, Є. Фльоріна та ін.) [5, с.85].

Конструювання як вид продуктивної діяльності дітей досліджувалося науковцями в різних напрямках: види конструювання; вплив конструктивної діяльності на розвиток психічних процесів дошкільняти; умови і форми організації конструювання (А. Давидчук, О. Лурія, Л. Парамонова, М. Поддяков, Д. Ельконін та ін.). Для конструктивної діяльності у дошкільнят суттєвого значення набуває розвиток спостережливості; організація сприйняття об'єктів дітьми; попереднє сприйняття образів предметів та цілісність уявлень, що формується на цій основі (П. Гальперін, Є. Ігнат'єв, Є. Фльоріна). Дослідження останніх років свідчать, що конструювання є не тільки практичною творчою діяльністю, а й універсальною розумовою здатністю, що виявляється в різних видах діяльності (зображувальній, ігровій, мовленнєвій тощо) і спрямоване на створення нового — малюнків, сюжетів, текстів, макетів, проектів, моделей) (Л. Парамонова, І. Пашиліте, О. Сафонова, Г. Урадовських, О. Христ) [5, с.95]. Розрізняють два типи конструювання: технічне і художнє.

На відміну від першого типу, художнє конструювання взаємопов'язує

техніку й мистецтво. Це творча діяльність дітей з різними матеріалами, в процесі якої вони виготовляють не тільки корисні, а й естетично значущі вироби для ігор, праці, побуту.

Дослідження свідчать, що специфіка художнього конструювання полягає у єдності утилітарного й естетичного (корисності, доцільності й художньої виразності речей, що створюються) та у створенні нових конструктивних і художньо-декоративних підходів та рішень (С. Волкотруб, М. Фішер, М. Федоров, П. Шпара, І. Шпара). Художнє конструювання залучає особистість до творчої діяльності із засвоєння об'єктів конструктивної творчості. Ця діяльність вважається декоративною, художньо-ужитковою, оскільки у процесі роботи дитина враховує естетичні характеристики матеріалів на основі набутих знань, уявлень, практичного досвіду. У художньому конструюванні діти, створюючи різні образи, не лише відтворюють їхню структуру, а й виражають своє ставлення до них, передають їхній естетичний характер за допомогою кольору, фактури, форм [5, с.89].

Визначають такі педагогічні принципи художнього конструювання: принцип єдності утилітарного й естетичного (в будь-якому об'єкті дитячої праці певною мірою повинен бути присутній пошук доцільних рішень і художньої виразності); пошук і конкретизування нетрадиційних форм об'єктів (спрямування уваги дітей на творчий процес пошуку фантастичних форм за допомогою евристичних методів); принцип гармонійної цілісності (система завдань і вправ щодо вивчення основ композиції, розвиток образного бачення предмета); принцип активної співтворчості (А. Івершинь, М. Фішер) [5, с.105].

До художнього конструювання належать: конструювання з паперу і картону, з природного матеріалу, з викидного матеріалу (предметів, що втратили своє побутове призначення, та залишків різних матеріалів), з тканини. Кожний вид конструювання має свою специфіку, що зумовлено особливостями матеріалів, які мають певні фізичні та механічні характеристики, зовнішній вигляд і виражальні можливості. Умовно матеріали для дитячого художнього конструювання поділяють на такі групи: неоформлені, напівформлені та природні матеріали.

Основу формування творчого конструювання становлять три взаємопов'язані компоненти: самостійне дитяче експериментування з новим матеріалом; розвиток образного мислення та уяви; формування узагальнених способів діяльності. Орієнтування в матеріалі, організоване педагогом як самостійне дитяче експериментування, без вирішення певних конструктивних завдань набуває пізнавального характеру. Експериментування з матеріалами і формування узагальнених способів конструювання (технічних і створення образу) спонукає дітей «вбудовувати» засвоєні раніше способи у нові змістові контексти. А це, своєю чергою, веде до виникнення нових способів і нових задумів, заснованих на пізнавально-емоційному переживанні. Як показали дослідження Д. Богоявленської, Л. Парамонової, Г. Урадовських, О. Христ, О. Сафонові, у дітей молодшого шкільного віку яскраво виражена пізнавальна активність, що має велике значення для розгортання творчого процесу в конструктивній діяльності. Існують різні види конструювання, зумовлені

способами створення конструкцій. Поширеними в педагогічній практиці є конструювання за зразком, умовами, власним задумом [5, с.108].

Ще один вид моделювання — за найпростішими кресленнями і наочними схемами — був розроблений С. Леона Лоренсо і В. Холмовською. Дослідники зазначають, що моделювальний характер самої діяльності, в якій з деталей будівельного матеріалу відтворюються зовнішні та окремі функціональні особливості реальних об'єктів, створює можливості для розвитку внутрішніх форм наочного моделювання. Ці можливості найуспішніше можуть реалізовуватися в разі навчання дітей спочатку побудови найпростіших схем-креслень, що відображають зразки будови, а потім, навпаки, практичного створення конструкцій за простими кресленнями-схемами.

Проте діти дошкільного віку, як правило, не вміють виокремлювати площинні проєкції об'ємних геометричних тіл (деталей будівельного матеріалу). Для подолання таких труднощів спеціально було розроблено шаблони (В. Брофман), які діти використовують для побудови наочних моделей (креслень), що відображають їхні конструктивні задуми. Внаслідок такого навчання у дітей розвиваються образне мислення і пізнавальні здібності, тобто вони починають будувати і застосовувати зовнішні моделі «другого порядку» — найпростіші креслення як засіб самостійного пізнання нових об'єктів.

Дизайн як явище сучасного життя, як вид мистецтва та частина культури природним чином є присутньою в системі початкової шкільної освіти. Завдання навчання дизайну дітей молодшого шкільного віку – виховання в них інтересу та естетичного ставлення до навколишнього світу, творів зображального мистецтва, залучення малюків до благоустрою та прикрашання свого ігрового простору. В. Котляр розглядає дитячу дизайн-діяльність як ігродизайн, художньо-ігрове проектування та конструювання. У процесі дошкільної дизайн-діяльності (ігродизайну) повноцінно виявляється дитяча дизайн-обдарованість і природно визріває інтегративне конструктивне уміння дошкільників [3, с.121].

У галузі початкової освіти дизайн-діяльність як синтез образотворчого мистецтва і художньої праці дошкільників може поширюватися на знакові системи мови, математики, музики, театралізованої діяльності. У процесі дизайн-діяльності визріває академічна обдарованість дітей дошкільного віку, і дизайн-діяльність трансформується у новітню технологію дошкільної дизайн-освіти педагогічними умовами запровадження початкової дизайн-освіти є:

- сюжетно вмотивований зміст як синтез ціннісних для дітей видів діяльності з художньою працею в основі;
- організація життєдіяльності дітей у вигляді тематичних днів, художньої праці із ситуаціями вибору ціннісних видів діяльності.

Іншим трактування поняття «дизайн» є «художнє конструювання», яке визначається як своєрідний метод проектування предметного середовища. Ці поняття є якщо не тотожними, то досить близькими. Термін «художнє конструювання» вживається у таких значеннях: як синонім поняття «дизайн, дизайнерська діяльність», як назва окремого виду дизайну – індустріального (промислового) дизайну, як творчий метод (методика) дизайну, тобто сам

процес проектування (дизайн-процес). Об'єктом дизайну може стати практично будь-який новий технічний промисловий виріб, стверджує В. Матвієнко (комплект, ансамбль, комплекс, системи) в будь-якій сфері життєдіяльності людей [5, с.36-38].

У цілому, основні особливості дизайнерського мислення можна подати у такому вигляді:

- системне володіння логічними операціями;
- наявність новизни, оригінальності, стильового чуття, здатності до проектування;
- розуміння доцільності, раціональності речей; знання способів створення естетично грамотної речі й гармонійного середовища.

Дизайн як особливий вид творчої діяльності комплексно розв'язує такі завдання: утилітарно-функціональні; конструктивно-технологічні; економічні; естетичні. Дизайн, як і будь-яка творчість, має дві основи: інтуїтивно-емоційну та логічно-наукову. Перша основа тісно пов'язана з особистістю автора, його смаками, відчуттям і баченням світу, схильностями, уподобаннями. Інтуїтивна основа дизайну відкладає свій особливий, неповторний, індивідуальних відбиток як на творчий дизайн-процес, так і на його результат – дизайн-продукт. Основною вимогою дизайну є відповідність форми і всіх деталей конструкції у виробі його призначенню (краса + користь).

Дизайнерська діяльність – це художнє конструювання, яке допомагає створювати промислові вироби, які не тільки зручні у використанні, а й мають високий естетичний рівень. Функції дизайну, у яких виявляється його соціально-культурна, споживчо-функціональна і комунікативно-естетична цінність. Функції дизайну близькі до творчої діяльності, в цілому є єдиною системою, в яку входять конструктивна, гносеологічна, аксіологічна, виховна, евристична, соціальна, комунікативна і гедонічна функції [46, с.40].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 Урядовий кур'єр. 2018. № 38. 43 с.
2. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] Режим доступу:[https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view/](https://drive.google.com/file/d/0BzKkv8gxSZUkMzZMbWtPYU9IWXM/view) 27.10.2016 р. 40 с.
3. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей. Навчальний посібник. Київ: Кондор. 2005. 200 с.
4. Малиновская Л. П. Питання формування дизайнерського мислення. Москва. 1994. 138 с.
5. Матвієнко С.І. Художня праця та основи конструювання. Навчальний посібник. Ніжин. 2016. 200 с.